

1948 yılında İstanbul'da doğdu. Fransızca tedarit yapan Saint Michael ve Saint Benoit okullarında orta ve lise eğitimi aldı. 1970 ila 1995 yılları arasında bir özel şirkette yönetici olarak çalıştı. 2001 yılında Sorbonne Üniversitesi'ne bağlı Ecole Pratique des Hautes Etudes'den mezun oldu. 1996 yılından bu yana, başta Yahudiler olmak üzere, gayri Müslim azınlıklar, antisemitizm, komplo teorileri, Türk toplumunun kültürel ve sosyal değişimi, Dönmeler konularında araştırma ve yayın yapmakta. Halihazırda Ecole Pratique des Hautes Etudes, Sorbonne (Paris) bünyesinde kurulu Centre Alberto Benveniste pour les Etudes et la Culture Sépharades'a bağlı bir araştırmacıdır. Osmanlı-Türk Sefarad Kültürü Araştırma Merkezi üyesidir. İngilizce, Fransızca ve Ladino bilmektedir. Halihazırda Libra Kitapçılık ve Yayıncılık olarak kütüphanelere kitap ve süreli yayın tedarik hizmetlerini vermektedir.

Uzun yıllar bir şirkette çalışmışsınız ve ardından eğitim hayatına dönüş. Böyle bir adım atmaya nasıl ve neden karar verdiniz?

Uzun yıllar bir şirkette çalıştım daha sonra da o şirkete ortak oldum. Ancak ortağı ve yöneticisi olduğum şirket küreselleşme karşısında değişen şartlara ayak uydurmadı veya uyduramadı (*örneğin yurtdışında şirket kurmak, profesyonel bir yönetim teşkilatı halinde organize olmak gibi*). Dolayısıyla doksanlı yılların ikinci yarısından itibaren faaliyetlerimiz azalmaya ve boş vaktim göreceli olarak artmaya başladı. Uzun saatler boyunca çalışmaya alışmış bir kişi olarak boş saatlerimi değerlendirmek için başka mecralar aramaya başladım ve araştırmacılığı bir mecra olarak seçtim. Anlayacağınız araştırma alanına girmem planlı programlı bir karar değildi. Tesadüflerin ve hayatımın değişmesi sonucunda aldığım bir karardı

Belirli bir konu öbeği üzerinde kalmayı seçmiş biri olduğunuzdan "neden özellikle bu konular" diye sorsak. 1996'da sizi bu konularda yazmaya iten ne oldu?

Esas neden 1989 ila 1992 yılları arasında 500. Yıl Vakfı'nın düzenlediği tanıtım etkinlikleri sırasında yoğun bir şekilde kullanılan ve gerçekle bir ilgisi olmayan "hoşgörü" söyleminin ağır bastığı tarih anlatımı ve lisanıydı. Bu lisanla mutabık değildim ve tepki olarak gerçekleri araştırmaya başladım.

İlk makalenizin veya ilk kitabınızın çıkış hikâyesini ve ilk tepkileri anlatabilir misiniz?

Bire bir tanık olduğum çok ciddi anlamda tepkiler hatırlamıyorum. İlk kitabım *Bir Türkleştirme Serüveni 1923-1945* (1999 yılında yayınlandı) ile aklımda kalan ve anekdot olarak hatırladığım belki şu üç şeyden bahsedebilirim: Bir gün Beyoğlu'nda Simurg Kitabevi'nde iken Simurg'daki üç kardeşten biri, Mehmet kitabı alan bir müşterisinin (*ismini belirtmemişt*), bu kitabımla hapse girebileceğimi söylediğini anlatmıştı!! Başka bir tarihte tesadüfen bir sosyal ortamda rastladığım üst düzey bir cemaat lideri kitabımı nasıl yazdığımı şaşırmış, zira kitabı okurken fevkalade sinirlenmiş... Buna

mukabil Türk Yahudi toplumundan birçok kişi beni “*karamsar bir tarihçi*” olarak algıladı. Ancak bütün bu tepkiler yersizdi. İnsanlar gerçekler ile ilk defa yüzleştiklerinde bu gerçekleri hemen kabullenmeleri mümkün olmadığından bu tür duygusal tepkiler vermekteler.

Kitaplarınız için yaptığınız araştırma süreçlerini bize biraz anlatır mısınız? Bu süreç nelere bağlı olarak kolaylaşıp zorlaşıyor veya uzayıp kısalıyor?

Her bir kitabın araştırma süreci çok uzun bir zamana yayılmakta... Bir kitabı yazabilmem için elimde kitap yazabilecek kadar bir çekirdek malzemenin, yani belgelerin mevcut olması lazım. Aksi takdirde kitap boyutunda bir şey yazamam. Daha sonra o malzemeleri geliştirmek için kütüphanelerde, dönemle ve konuyla ilgili bulabildiğim bütün gazete ve dergi arşivlerini tarar ve işime yarayan malzemeleri toplarım. Buna sonradan yerli ve yabancı arşiv belgeleri eklenir. Yabancı arşivlerdeki araştırmaları ya bizzat giderek veya ücreti mukabilinde bana çalışan araştırmacılar vasıtasıyla araştırır ve toplarım. Bu süreç malzemelere ne kadar zaman içinde ulaşacağınıza bağlı olarak uzuyor veya kısalıyor. Bu bazen bir veya birkaç sene olabildiği gibi bazen on yıl da sürebiliyor.

1998 yılından bu yana yurtiçi ve yurtdışı olmak üzere birçok konferansa konuşmacı olarak katıldınız. İki arasında, ilgilendiğiniz konular üzerine, bariz bir yaklaşım farklılığı var mı?

Yok, herhangi bir yaklaşım farkından bahsedilemez. Yurtdışındaki konferanslar daha çok bilimsel toplantılar olmuştur. Yurtiçindeki konferanslar arasında hem bilimsel vasıflı olanlar vardır hem de sohbet tarzı veya daha popüler bir lisanı kullandığım daha popüler olanları vardır.

Konferanslarınızdan birinden “işte bu ilginçti” dediğiniz bir anınızı bizimle paylaşır mısınız?

2006 yılında LİMMUD etkinlikleri sırasında “**Varız ama Yokuz - Türk Yahudi Toplumunun Kamusal Alandaki Görünmezliği**” başlıklı bir sunuş yapmıştım. Bu sunuş salonda bulunan bazı üst düzey cemaat yöneticileri tarafında fevkâlade olumsuz bir şekilde ve tepkiyle karşılandı. Ya an-

lattıklarım anlamamışlardı veya anlamamış gözük-mek istemişlerdi. Sunuş bittikten sonra ve salon dağılırken bu yöneticilerden biri yanıma yaklaşip elimi sıktıktan sonra yavaş bir sesle bana “*Böyle davranmak zorundayız,*” dedi !!... Salonda bulunan bir başka dinleyici ki bir hekimdi, bana “*Şimdi Salkım Hanım'ın Taneleri filminde Yahudi karakterin neden Ermenileştiğini anladım,*” dedi. Bu da benim için mutlu bir andı. Hiç olmazsa bir kişi anlattığımı anlamıştı.

Geçtiğimiz Ocak ayında Fransa'da bir ödül aldınız. Bununla ilgili bilgi alabilir miyiz?

Alberto Benveniste Merkezi (<http://centrealbertobenveniste.org>) 1 Ocak 2002 tarihinde, *Prof. Esther Benbassa*'nın inisiyatifiyle, Sorbonne Üniversitesi bünyesinde bulunan *École Pratique des Hautes Etudes*, Din Bilimleri Bölümü bünyesinde kuruldu. Bu merkezin amacı, Sefarad kültürü konusunda yapılacak araştırmaları desteklemektir. Merkez Serge ve Monique Benveniste adında iki kardeşin, babalarının anısına yaptıkları cömert bağışla kuruldu. Merkez her yıl iki ödül dağıtmakta, biri edebiyat diğeri ise araştırma dalında. Şu ana kadar yayınladığım araştırma eserlerinin bütünü nedeniyle ödüle lâyık görüldüm.

Ödül töreninde yaptığınız konuşmada “İdeal Türk Yahudisinin kazasız belasız yaşayabilmek için dikkat etmesi gereken kurallar” dan bahsetmişsiniz. Bu konuda sizin savunduğunuz düşünce nedir? Türk Yahudisi olan bir bireyde görmek istediğiniz nedir?

Şahsi dünya görüşüm Türk Yahudilerinin dik bir duruş sergilemeleri. “*Dik duruş*” saldırgan ve/veya kavgacı ve/veya mağrur bir duruş değildir. “*Dik duruş*” doğrularını düzgün bir lisanla söyleyen ve kendini Türk toplumunun Türk milletinin bir parçası olarak gören bir şahsın duruşudur. Türk Yahudilerinin tarihine, şahsına ve kültürel değerlerine karşı yapılan haksız eleştiriler, iftiralar ve antisemit yayınlar karşısında, kapalı kapılar ardında değil, kamusal alanda dik bir şekilde doğruları söylemek. Dahası Türk toplumu ile kaynaşmak, içinde yaşadığımız olumsuz şartlardan ürkerek, tedirgin olarak içimize kapanmadan görünür olmak... Şahsen korkacak, tedirgin olacak bir şey görmüyorum.